УДК 342.8

В. В. Сухонос (мол.), *канд. юрид. наук, доц., кафедра державно-правових дисциплін ДВНЗ "Українська академія банківської справи Національного банку України"*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ОДНООСІБНО-МОНАРХІЧНОЇ МОДЕЛІ ІНСТИТУТУ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ, ДОСВІД, ПЕРСПЕКТИВИ

Стаття містить положення щодо конституційного запровадження в Україні одноосібно-монархічної моделі інституту глави держави. Зокрема, питома вага у статті приділяється двом моментам. По-перше, конституційно-правовий механізм запровадження в Україні монархічної форми правління. По-друге, аналізуються основні способи запровадження одноосібно-монархічної моделі інституту глави держави в Україні.

Ключові слова: глава держави, монарх, монархія, гетьман, король, референдум, вибори монарха.

Постановка проблеми. Одним з головних напрямів становлення та розвитку України як демократичної, соціальної, правової держави є визначення ролі і місця глави держави у механізмі здійснення державної влади. Інститут глави держави в Україні має бути не лише гарантом конституційних засад і державного ладу, а й стати інтеграційним інститутом у системі органів державної влади.

Сформований у відповідності до Конституції України та чинного законодавства інститут глави держави не лише став відображенням суспільних відносин, що склалися в 1992-96 рр., а й врахував міжнародний досвід функціонування подібних інститутів державної влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні точки зору, що існують у науковій літературі та політичному житті навколо інституту глави держави, свідчать про певну дискусійність даного питання. Однак кількість наукових праць, які тією чи іншою мірою стосуються цього інституту, поки що досить обмежена і не завжди вони мають фундаментальний характер. Сучасне державознавство акцентує свою увагу на президентській формі правління, практично усуваючи від дослідження монархічну. І хоча перші монархічні виступи на території СРСР відбулися саме в столиці України [6], вітчизняна юриспруденція навіть не спробувала дослідити одноосібно-монархічну модель інституту глави держави. Можна сказати, що вона й досі опирається на той фундамент, який заклали вчені-юристи ще до Жовтневої революції 1917 року [7; 8; 27]. У радянські ж часи інститут монарха досліджувався крізь призму особливостей окремого регіону [16].

У пострадянську добу інститут монарха розглядався виключно як форма інституту глави держави [17, с. 59–141].

Невирішені раніше частини проблеми. У пострадянській юридичній науковій літературі все ще існує прогалина, пов'язана із дослідженням зміни моделі глави держави (наприклад, з одноосібно-республіканської або колективної на одноосібно-монархічну).

Мета статті. З огляду на вищезазначене мета нашого дослідження полягатиме у надолуженні цієї прогалини і висвітленні тих проблем, які постають перед Україною у випадку запровадження одноосібно-монархічної моделі, а також в окресленні шляхів їх вирішення.

Для реалізації цієї мети слід вирішити наступні взаємопов'язані дослідницькі завдання: по-перше, охарактеризувати історичний досвід існування одноосібного монарха в Україні; по-друге, висвітлити ті проблеми, що виникають в Україні у випадку появи монархії та запропонувати правові шляхи запровадження одноосібно-монархічної моделі.

Виклад основного матеріалу. Інститут глави держави являє собою відносно або повністю самостійний у правотворчій сфері вищий державний орган, що уособлює єдність законодавчої, виконавчої і судової влади та є представником держави як всередині країни, так і за її межами.

© В. В. Сухонос (мол.), 2008

На сьогодні в світі існують три основні моделі інституту глави держави, що відповідають трьом формам організації вищої виконавчої влади, про які згадував ще відомий дореволюційний російський юрист С. Котляревський, наголошуючи: “В курсах конституційного права зазвичай розрізняють три форми організації вищої виконавчої влади: монархічну, президентську та колегіальну” [21, с. 179].

Не погоджуючись повністю з віднесенням монарха до виконавчої влади, ми, водночас, не можемо заперечувати той факт, що С. Котляревський фактично визначив три основні моделі інституту глави держави. Перша з них полягає в існуванні одноосібного монарха як глави держави. Друга – у наявності одноосібного глави держави в умовах республіки. Третя – колективна модель інституту глави держави.

Перша модель існує виключно в країнах з монархічною формою правління. Монархія – це така форма правління, де формально спадкоємний одноосібний глава держави здійснює свої повноваження безстроково і звільняється від юридичної відповідальності перед своїми підданими [26, с. 214].

У XX ст. такі грандіозні за своїми масштабами потрясіння, як революції, світові війни та розпад колоніальних імперій призвели до утворення багатьох нових держав. І хоча у більшості з них було започатковано інститут Президента, утім в деяких з них монархія отримала другий шанс.

Зокрема, у 1970 році, в результаті розв’язаного в Камбоджі військового путчу принц Нородом Сианук був змушений залишити країну. Після приходу до влади “червоних кхмерів” він повернувся і деякий час очолював країну. Утім у 1976 році прихильники Пол Пота усунули його від влади і заарештували. 5 синів та 14 онуків Сианука загинули в застінках “червоних кхмерів”. Самого ж принца відпустили і в 1979 році він оселився у Пекіні. У 1991 році разом зі своєю дружиною, принцесою Малікою, та сином, принцом Ринарітом, принц Сианук повернувся до Камбоджі. Відразу оточений повагою камбоджійців (у тому числі й комуністів), він до виборів 1993 року був Головою Вищої Національної Ради Камбоджі. Після перемоги на виборах монархічної партії Фунсинпек Нородом Сианук був проголошений Королем Камбоджі [12]. Утім, на відміну від більш відомого іспанського короля Хуана Карлоса І Бурбона, Нородома Сианука, згідно зі статтею 137 Конституції Королівства Камбоджі від 21 вересня 1993 року було оголошено королем шляхом обрання Королівською Тронною Радою у складі Голови Національних Зборів, його першого та другого заступників, прем’єр-міністра та Патріархів буддійських общин Моханікай та Дхаммают (стаття 13). Після свого обрання Король, відповідно до ч. ІІ статті 7 Конституції, оголошувався “довічним Главою Держави”. При цьому ч. І означеної статті вказувала, що король повинен царювати, але не правити [1]. У березні 1999 року, у зв’язку із створенням Сенату Королівства Камбоджі, склад Королівської Тронної Ради було розширено: її членами стали Голова Сенату та його перший і другий заступники [2].

Як бачимо, зміна моделі інституту глави держави з одноосібно-республіканської на одноосібно-монархічну відбулася в країні, що раніше існувала в рамках монархії, а тому домінуючим способом там стала реставрація. В Україні ж останні українські монархи зникли протягом 1471 року, коли великий князь Литовський Казимір після смерті останнього з київських князів Олельковичів призначив своїм намісником у Києві католика Мартина Гештовта [5].

Утім ідеї відродження української (тоді вона називалася руською) монархії не були забуті. Як приклад, можна згадати київського католицького єпископа XVI століття Йосипа Верещинського, який висунув ідею створення на території сучасної України козацької держави у формі князівства. Згідно з його проектом козацьку державу повинен очолювати князь, який би із своїм полком стояв у Переяславі [5].

Усе це дозволило деяким дослідникам (О. Зозуля [14], Ю. Топчій [28] та ін.) висунути ідею запровадження монархічної форми правління в Україні.

При цьому існує, принаймні, три варіанти встановлення української монархії. Перший з них – гетьманський. Суть цього варіанта полягає у встановленні в Україні гетьманату, де

гетьман стане монархом України. Такі ідеї опираються на досить істотний теоретичний і практичний фундамент (праці В. Липинського, Т. Осташко та ін.; діяльність гетьмана П. Скоропадського).

Щоб з'ясувати можливості й наслідки запровадження в Україні одноосібного монарха-гетьмана, слід звернутися до того історичного досвіду, якого набула наша держава в добу гетьманату. Перш за все, слід мати на увазі, що історія гетьманату знає два втілення. Перший гетьманат припадає на епоху революцій і пов'язаний з такими славетними іменами, як Б. Хмельницький, І. Мазепа, І. Скоропадський, П. Орлик та інші. Другий гетьманат існував у 1918 році і пов'язаний з іменем П. Скоропадського. На теоретичному рівні зараз розробляється ідея Третього гетьманату.

Історія Першого гетьманату розпочалася в Речі Посполитій, в добу, коли обмеженість королівської влади призвела як до появи сильної аристократії у вигляді магнатів та шляхти, так і до розквіту місцевого самоврядування, одним з втілень якого стали козацькі поселення. Саме в рамках українського козацтва зародилося гетьманство – політичний інститут, що деякі дослідники вважають втіленням монарха. Утім, вже у XVII столітті відомий французький мандрівник інженер Гійом Левассер де Боплан, спростовуючи монархічний характер гетьманської влади (яка здебільшого оперує спадковим принципом формування), описував порядок виборів гетьманів запорізьких козаків: "Ось як відбуваються вибори ватажка: збираються усі старі полковники та діди, що користуються найбільшою шаною серед козаків, кожен висловлюється на користь того, кого вважає найбільш здібним, і той, хто отримує найбільшу кількість голосів, визнається обраним. Якщо той, хто обирається, з неохотою отримує цю посаду, відмовляючись неспроможністю та негідністю або посилається на малий досвід, це анітрохи йому не допомагає; йому відповідають, що, скоріше за все, він дійсно є не гідним такої честі і відразу ж убивають його на місці, немов зрадника, хоча у даному випадку вони самі вчиняють зраду... Якщо ж обраний козак бере собі звання начальника, він дякує зібранню за честь, хоча сам він і визнає себе негідним її і нездатним до заняття такої значної посади; однак він обіцяє, що своєю працею та піклуванням спробує зробитися гідним честі служити усім взагалі і кожному окремо і що життя його завжди буде присвячене служінню своїм братам (так вони називають одне одного). При цих словах усі аплодують йому з криками: Vivat! Vivat! Потім кожен підходить у посадовому порядку і кланяється йому, а начальник тисне йому руку, що складає звичайне між ними вітання. Таким є обряд виборів начальника, який часто відбувається серед пустинних степів. Цей начальник, якому вони беззаперечно підкоряються, їхньою мовою називається гетьманом" [10, с. 371-372].

Другий гетьманат було реалізовано у 1918 році, коли П. Скоропадський силоміць усунув від влади Центральну Раду і оголосив себе Гетьманом. І хоча консервативні сили (праві) в Україні вважали його втіленням монархічного принципу [24, с. 53], але прийняті 29 квітня 1918 року "Закони про тимчасовий державний устрій України" – своєрідна Конституція Другого гетьманату, не містили жодних положень про спадковість гетьманської влади. Короткий же термін правління П. Скоропадського та насильницький характер повалення його влади не дозволяє нам зрозуміти порядок її переходу від одного гетьмана до іншого. З нашої ж точки зору, саме це дозволило б чітко з'ясувати характер форми правління (монархічний чи республіканський) гетьмана П. Скоропадського.

В сучасній Україні наголошується на можливості відродження гетьманської влади в рамках реалізації проекту "Третій гетьманат", ідеологами якого виступають завідувач Лабораторії психоінформатики Центру з інформаційних проблем територій НАН України І. Каганець та дійсний член Міжнародної Академії Інформатизації М. Малишко, кожен з яких пропонує власну модель запровадження інституту гетьмана. Порівнюючи означені проекти, ми бачимо, що вони істотно відрізняються. Так, І. Каганець пропонує наступне: "Гетьман обирається всенародно, що робить його виразником народної волі і надає його владі максимальної легітимності" [15, с. 78]. На противагу йому М. Малишко вважає, що Гетьман "...обирається Верховною Радою УНР строком на чотири роки" [22, с. 12]. Таким

чином, проект І. Каганця тяжіє до президентської або президентсько-парламентської республіки, тоді як проект М. Малишка – до парламентської або парламентсько-президентської республіки. При цьому обидва проекти повністю відкидають монархічний характер влади гетьмана.

Інший варіант монархічної України можна визначити як спадковий. З цієї точки зору, слід більш уважно розглянути постать так званого Ореста І (він же Роман Карелін-Романишин). Річ у тім, що ця особа ніколи не належала до світових правлячих династій, а походить з роду графів Кареліних [9, с. 8]. Під час "правління" "короля України-Русі" Олелька ІІ (начебто нащадок династії Романових [9, с. 9]) він виконував обов'язки "королівського" представника. Після смерті у 1995 році Олелька ІІ Роман Карелін-Романишин проголошується королем України-Русі. Коронація відбулася у Краківському соборі, де "…вінчалися на царство всі польські та українські королі" [9, с. 9].

Утім саме останній момент дозволяє нам стверджувати, що "король України-Русі" є такою ж самою фікцією, як і сама держава "Україна-Русь", якої ніколи не існувало під такою назвою. Так само ніколи не існувало українських королів, які б "вінчалися на царство". Виходячи з цього "Ореста І" у жодному разі не можна вважати спадковим українським монархом.

Щодо третього варіанта запровадження української монархії, то ним можуть бути вибори монарха на засіданні Установчих Зборів чи Земського Собору, або на референдумі. Така ідея, зокрема, випливає з поглядів основоположника російського неомонархізму, відомого російського письменника Р. Злотнікова [13].

Вибір одного з варіантів слід здійснювати з урахуванням того, що через певні соціокультурні та політичні уподобання українців запровадження в Україні інституту одноосібного монарха практично є неможливим, проте теоретично воно не може вважатися абсолютно неприпустимим. Саме це вимагає від нас правового аналізу передумов, можливостей реалізації та наслідків появи інституту одноосібного українського монарха.

Основною правовою передумовою запровадження в Україні монархічної форми правління є ч. ІІ статті 5 Конституції, що закріплює виключне право народу "змінювати конституційний лад в Україні" [20, с. 5]. Згідно ж із ч. І статті 5 народ, разом з державною владою та місцевим самоврядуванням "здійснює владу безпосередньо". Найбільш же впливовою формою безпосереднього народовладдя є референдум.

Існує два варіанти легального запровадження монархічної форми правління в Україні. Перший передбачає ініціювання зміни форми правління Президентом України. Така ініціатива випливає із п. 6 статті 106 Конституції України, згідно з яким Президент України може призначити всеукраїнський референдум щодо змін Конституції [20, с. 39].

Другий варіант акцентує увагу на всенародному русі за монархію, що знаходить своє вираження у всеукраїнському референдумі за народною ініціативою. Означену форму прямого народовладдя слід реалізувати у абсолютній відповідності українському законодавству, зокрема Закону України "Про всеукраїнський та місцевий референдуми" [23].

Після схвалення питання на референдумі розпочинається другий етап легалізації монархічної форми правління: конституційно-правове закріплення правлячої династії. На сьогодні існує дві проблеми означеного кроку. Перша проблема пов'язана з визначенням суб'єкта формування династії, а друга – із встановленням способу формування.

Щодо суб'єкта формування династії, то, на нашу думку, ним може бути Верховна Рада або Установчі Збори.

Стосовно Верховної Ради як суб'єкта формування династії, то на користь цього варіанта свідчить конституційно-правовий досвід таких країн, як Іспанія та Данія (Європа), Таїланд (Азія) і Тонга (Океанія). При цьому, якщо в конституціях європейських країн (стаття 9 Конституції Королівства Данія [19, с. 303] та ч. 3 статті 57 Конституції Іспанії [18, с. 383]) парламент обирає короля у випадку згасання династії за власною точкою зору, то в Таїланді і Тонга парламенти лише затверджують запропоновані кандидатури: в Таїланді

(ч. II статті 23 Конституції) – за поданням Таємної Ради [3], а в Тонга (ч. VII статті 32 Конституційного Акта) – за поданням Прем'єр-міністра чи Кабінету [4]. Утім, як варіант, парламентські вибори монарха або династії у світовій конституційній теорії передбачаються.

Щодо України, то на сьогодні існує республіканська форма правління, а тому мова йде навіть не про реставрацію монархії, а про її запровадження через парламентські процедури.

Іншим суб'єктом формування династії можуть стати Установчі Збори, порядок формування яких визначатиметься відповідним Законом України. Можна запропонувати, щоб членами Зборів були три категорії громадян: по-перше, усі народні депутати Верховної Ради України; по-друге, представники регіонів (областей, АРК, Києва та Севастополя) України і, по-третє, глави усіх релігійних організацій України (православних церков Київського та Московського патріархатів, римсько-католицьких та уніатських церков, релігійних організацій юдеїв (наприклад, хасидів) та мусульман).

Обґрунтовуючи необхідність залучення до Установчих Зборів народних депутатів України, слід зазначити, що внаслідок пропорційного характеру Верховної Ради саме вони зможуть забезпечити загальнонаціональне партійне представництво та загальнонаціональні політичні уподобання громадян України.

Щодо регіонального представництва, то, на нашу думку, від кожного регіону (АРК, області, Києва та Севастополя) слід обрати по три представники. Причому один з них обирається регіональною радою народних депутатів (Верховною Радою АРК, обласними радами та міськими радами міст Києва й Севастополя) з числа членів ради. Це дозволить врахувати не лише загальнонаціональні, а й регіональні партійні уподобання громадян України. Щодо інших представників, то умовно їх можна поділити на дві групи. Першу групу утворюють науковці (доктори чи кандидати наук), які займаються дослідницькою діяльністю у соціально-гуманітарних галузях науки (юриспруденції, політології, соціології, психології, філософії чи економіці). Це дозволить не лише якнайкраще врегулювати відносини з правлячим колом, а й найбільш повно врахувати соціально-економічні та політико-правові наслідки запровадження в Україні монархічної форми правління. Самі ж вибори повинні бути проведені двоступенево. Спочатку на конференції трудового колективу науково-дослідної організації чи вищого навчального закладу вибирають кандидата у представники. Після цього кандидати збираються на всерегіональну виборчу конференцію і протягом певного терміну (наприклад, одного місяця) із свого складу обирають регіонального представника-науковця. Якщо ж протягом визначеного часу представника не було обрано, то обраним вважається наймолодший з кандидатів-представників, доктор наук. Цю вимогу можна пояснити тим, що як доктор наук кандидат-представник має значні наукові знання. Вимога ж молодості пояснюється тим, що такий кандидат-представник буде більш енергійним у відстоюванні інтересів українського народу. Якщо ж виявляється, що серед кандидатів-представників існує декілька однакових за віком докторів наук, що народилися в один день, то регіональна виборча конференція обирає одного з них двома третинами голосів як регіонального представника-науковця. У випадку, коли й після цього жоден кандидат не отримав встановленої більшості голосів, то вибори проводяться між двома кандидатами, які отримали найбільшу кількість голосів. Обраним вважається той кандидат, який отримав просту більшість голосів кандидатів-представників. У випадку, якщо голоси розподіляться порівну, відбувається жеребкування і переможець вважається вибраним як представник-науковець. Щодо третього представника, то він обирається на основі загального прямого рівного виборчого права таємним голосуванням серед громадян України – мешканців регіону на відповідних виборчих дільницях.

При цьому слід мати на увазі, що, відповідно до ч. I статті 71 Конституції України вибори до органів державної влади (до яких належать і Установчі Збори) відбуваються на основі рівного виборчого права [20, с. 22], а отже скористатися своїм виборчим правом можна лише один раз і, наприклад, регіональний депутат, проголосувавши за представника від

регіональної ради народних депутатів, не може більше скористатися своїм правом і проголосувати за третього представника на виборчій дільниці.
З метою ж запобігання фальсифікаціям, пов'язаним із голосуванням декілька разів, слід погодитись з пропозицією щодо відповідної реєстрації факту голосування у паспорті.
Що ж стосується релігійних лідерів, то обраними до Установчих Зборів можуть бути лише ті, конфесії яких зареєстровані Міністерством юстиції України як діючі на законних підставах в Україні релігійні організації. Це необхідно не лише для того, щоб стати на заваді різним тоталітарним сектам і не дозволити їм вплинути на запровадження української монархії, а й тому, що під час діяльності Установчих Зборів вирішуватиметься питання щодо коронації монарха, яке є неможливим без участі релігійних лідерів.
Після вирішення питання щодо встановлення суб'єкта формування української монархії, слід визначитися із способом.
На сьогодні існує, принаймні, два способи формування української монархії: запрошення та вибори. Щодо запрошення, то воно полягає у запрошенні на український престол представника існуючої в сучасному світі монаршої династії. При цьому, за загальновизнаними у міжнародному монархічному праві вимогами й стандартами, пріоритет може бути віддано представникам тієї династії, що так чи інакше правили територією сучасної України.
Перш за все, ним може бути представник династії Романових як "Імператор і Самодержавець… Київський; Цар Херсонеса Тавричного; Великий Князь… Волинський, Подольський; Державець та Великий Князь… Чернігівський" [11]. На сьогодні таким представником міг би бути Великий князь Георгій Михайлович [12]. І хоча згідно з законами Російської імперії він не може вважатися спадкоємцем російського престолу з огляду на те, що його батьки не знаходилися в династичному шлюбі, адже Марія Володимирівна була дочкою "блюстителя престолу" (а не царя) Володимира Кириловича та Леоніди Георгіївни Багратіоні (яка, згідно з Указом Миколи II 1911 року була позбавлена усіх великокнязівських титулів та привілеїв), а Франц Вільгельм Гогенцоллерн (після прийняття православ'я – Михайло Павлович) належав до сім'ї, котра вже не була правлячою [25, с. 332-333], проте як представник династії, що правила більшою частиною українських земель, Георгій Михайлович міг би бути запрошеним на український престол.
Іншою ж особою, котра могла б претендувати на роль українського монарха, є Отто Габсбург – представник династії Габсбургів-Лотарінгських, нащадок імператорів Австро-Угорської імперії, які одночасно були королями Галіції та Лодомерії і герцогами Буковини [28], тобто територій, що сьогодні є частиною соборної української держави. Крім того, як відомо, Габсбурги ніколи не зрікалися титулів Короля Галіції та Лодомерії і Герцога Буковини, а значить, у принципі, можуть бути легітимними претендентами на престол в Українській монархічній державі.
Щодо запрошення на український престол нащадків останнього гетьмана України П. Скоропадського, то він ніколи не належав до монаршої династії, а тому їх можна звести на український трон шляхом виборів.
Вибори правлячої династії не є чимось неприпустимим у світовій державно-правовій практиці. Зокрема, саме так була обрана династія Романових в Московському царстві. Сучасна ж конституційна практика припускає вибори нової династії у випадку згасання старої.
Саме тому не слід виключати вибори династії як способу формування української монархії. При цьому першим українським монархом може бути обрано будь-якого громадянина України.
Необхідно мати на увазі, що на встановлення способу формування української монархії істотно впливають суб'єктивні чинники, пов'язані із волею Георгія Романова чи Отто Габсбурга. Річ у тім, що, визначаючи спосіб формування, слід спочатку отримати попередню згоду від зазначених осіб на зайняття українського трону. Якщо ж цього не відбулося, то можна запросити представника іншої монаршої династії, або вибрати собі монарха.

Після встановлення способу формування монархії Верховна Рада чи Установчі Збори повинні підготувати Коронний договір (у випадку запрошення монарха) чи нову Конституцію (у випадку виборів монарха).

Якщо суб'єкт формування української монархії зупиниться на Коронному договорі, то у ньому повинні бути зафіксовані взаємні права й обов'язки монарха та народу України, а також попередньо врегульовані питання щодо спадкування трону і визначено монарший титул (зокрема, для України ним може бути імператор, цар, Великий Князь – за умови запрошення представника династії Романових або король чи герцог – якщо буде запрошено члена династії Габсбургів).

Після ж коронації українського монарха останній, разом із Верховною Радою, складуть нову, монархічну Конституцію України.

У тому ж випадку, коли суб'єкт формування української монархії сам вибере монарха, він же може й попередньо розробити проект монархічної Конституції.

При цьому для більшої легітимності проект слід винести на референдум і затвердити більшістю голосів громадян України.

Нова Конституція багато у чому залежить від тієї системи правління, яку обере український народ в особі Установчих Зборів або Верховної Ради України.

У тому випадку, якщо буде обрано абсолютну систему монархічної форми правління, в руках монарха буде зосереджена практично уся повнота державної влади. При цьому існуючий в Україні поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову практично втрачає свій сенс, адже усі гілки влади концентруються в руках у монарха.

Якщо ж буде обрано дуалістичну монархію, то у монарха будуть істотні повноваження, але він буде не всевладним – його влада буде обмежена парламентом. При цьому буде збережено поділ влади на законодавчу, виконавчу і судову, за якого законодавча влада буде передана Верховній Раді України, а виконавча – українському монарху. Є також можливість існування незалежної судової влади.

За умови ж обрання парламентарної монархії український народ взагалі позбавить главу держави самостійних владних повноважень і зосередить усю повноту вищої державної влади в руках Верховної Ради та уряду. При цьому законодавча влада зосереджується в руках Верховної Ради, а вища виконавча – в руках уряду. Щодо монарха, то він сконцентрує у собі вищі представницькі повноваження та забезпечить стабільний розвиток держави.

Щодо Акта престолонаслідування, то він може бути або складовою частиною Конституції, або ж мати вигляд окремого документа. Основне призначення цього Акта – забезпечити стабільність в державі при переході влади від одного монарха до іншого. І тут найбільш прийнятним було б запровадження скандинавської системи спадкування з наданням права на трон усиновленим дітям монарха, що є характерним для Монако, а також надавати Верховній Раді право обирати нового монарха у випадку згасання попередньої династії.

Висновки. Таким чином, на сьогодні не існує жодних правових перепон запровадження в Україні монархічної форми правління. Утім, дослідивши шляхи формування одноосібно-монархічної моделі інституту глави держави, ми зробили лише перші, але теоретично й методологічно необхідні кроки у напрямі розкриття досліджуваної теми. Для того ж, щоб повністю пізнати природу інституту глави держави та інституту монарха, потрібно неухильно слідувати шляхом наповнення їх конкретним змістом.

Список літератури

1. Constitution of Cambodia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.constitution.org/cons/-cambodia.htm. – Загл. с экрана.
1. Constitution Of The Kingdom Of Cambodia [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.cambodia.gov.kh/unisql1/egov/english/organ. constitution.html. – Загл. с экрана.
2. Constitution Of The Kingdom Of Thailand. Enacted on the 11th Day of October B.E. 2540; Being the 52nd Year of the Present Reign. Published in the Government Gazette, Vol. 114, Part 55a,dated 11th October B.E. 2540 (1997). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.krisdika.go.th/lawHtmStaticContent01.jsp?frm=-tmp&page=eng&lawType=law1&lawCode=%c306&lawID=%c306-10-2540-a0001. – Загл. с экрана.
3. Constitution of Tonga. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.paclii.org/to/legis/consol_act/cot238. – Загл. с экрана.
4. Аблицов В. Гетманат / В. Аблицов // Голос Украины. – 2002. – 5 октября. – С. 7.
5. Акции монархистов в Киеве // Известия. – 1991. – 4 июля. – С. 8.
6. Алексеев А. С. Безответственность монарха и ответственность правительства / А. С. Алексеев. – М. : Типография Товарищества И. Д. Сытина, 1907. – 71 с.
7. Алексеев А. С. К вопросу о юридической природе власти монарха в конституционном государстве / А. С. Алексеев. – Ярославль : Типография губернского правления, 1910. – 121 с.
8. Андрушків Б. Король – відгомін віків і сучасність / Б. Андрушків, Н. Моховик. – Тернопіль : Тернопільська обласна рада профспілок, 2003. – 84 с.
9. Боплан. Описание Украины и реки Борисфена, в просторечье именуемого Непр или Днепр, от Киева до моря, в которое эта река впадает / Боплан // Чтоб вовек едины были. Век XVII / Сост. Я. Д. Исаевич. – М. : Молодая гвардия, 1987. – С. 350-377.
10. Градовский А. Д. Начала русского государственного права. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://constitution.garant.ru/DOC_3888988.htm#sub_para_N_266 – Загл. с экрана.
11. Закатов А. Н. Статус монарха в республиканском государстве [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.monarhia.ru/?id=01&type=news&y=2002&m=08&d=01&show=00. – Загл. с экрана.
12. Злотников Р. В. Виват император! / Р. В. Злотников – М. : ОЛМА-ПРЕСС, Альфа-книга, 2002. – 415 с.
13. Зозуля О. Звернення до монархістів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://monarhistt.narod.ru/-Monarhist_2-1.htm. – Заголовок з екрану.
14. Каганець І. В. Арійський стандарт : Українська ідея епохи великого переходу / І. В. Каганець. – К. : А.С.К., 2004. – 336 с.
15. Каминский С.А. Институт монархии в странах Арабского Востока / С. А. Каминский. – М. : Главная редакция восточной литературы издательства “Наука”, 1981. – 152 с.
16. Коломієць Ю. М. Інститут глави держави в системі вищих органів влади і управління зарубіжних країн / Ю. М. Коломієць. – Х. : Основа, Університет внутрішніх справ, 1998. – 246 с.
17. Конституция Испании. Вступила в силу 29 декабря 1978 года // Конституции государств Европейского Союза: сборник конституций / Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ ; ред. Л. А. Окуньков. – М. : ИНФРА-М – НОРМА, 1997. – С. 371-414.
18. Конституция Королевства Дании от 5 июня 1953 года // Конституции государств Европейского Союза: сборник конституций / Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ ; ред. Л. А. Окуньков. – М. : ИНФРА-М–НОРМА, 1997. – С. 303-314.
19. Конституція України: станом на 1 січня 2006 року. – Х. : ІГВІНІ, 2006. – 64 с.
20. Котляревский С. А. Конституционное государство. Опыт политико-морфологического обзора / С. А. Котляревский. – СПб. : Типография Альтшулера, 1907. – 251 с.
21. Малишко М. І. Конституція Української Народної Республіки (України – Україні – Русинії). Альтернативний і перспективний народний варіант. Проект / М. І. Малишко. – К. : Інститут правознавства УАН, 2003. – 24 с.
22. Про всеукраїнський та місцевий референдуми : Закон України № 1286-XII від 3 липня 1991 року // ВВР. – 1991. – № 33. – Ст. 443.
23. Скоропадский П. Воспоминания. Конец 1917 года по декабрь 1918 года / П. Скоропадский. – Киев – Филадельфия, 1995. – 494 с.
24. Сокольский Ю. М. Цари и министры / Ю. М. Сокольский. – 3-е изд. – СПб. : Полигон, 2002. – 477 с.
25. Сухонос В. В. Теорія держави і права : навчальний посібник / В. В. Сухонос ; Мін-во освіти і науки України, УАБС НБУ. – Суми : Університетська книга, 2005. – 536 с.
26. Тихомиров Л. А. Монархическая государственность / Л. А. Тихомиров. – М. : Айрис-Пресс, 1998. – 672 с.
27. Топчій Ю. Українська монархічна перспектива [Електронний ресурс] / Політика і культура. – Режим доступу : http://www.gallart.narod.ru/monarch.html – № 7. 2003. – Заголовок з екрану.

Summary

The article discovers the constitutional possibility of introduction in Ukraine of monarchy. The special attention is spared to such forms of introduction of individual monarch as his elections and invitation on the throne.
Отримано 23.06.2008